

doc. PhDr. Jozef **KLAVEC**, PhD.

ÚVOD

Terorizmus je jednou z najväznejších globálnych hrozieb medzinárodných vzťahov. Ohrozuje vnútropolitické usporiadanie v hraniciach jednotlivých štátov, ako aj vzťahy medzi nimi. Jeho základným nástrojom je využívanie strachu na dosahovanie vytypovaných cieľov. Pre šírenie strachu, zastrašovanie a vytvorenie klímy, pre ktorú je strach určujúcou charakteristikou, terorizmus využíva extrémne násilie. „*Terorizmus je aktuálny alebo hroziaci násilím so zakalkulovaným vytváraním atmosféry strachu*“. ¹⁾ Pre vývoj smerujúci k praxi teroristických útokov je rozhodujúci posun na trajektórii od radikalizmu k extrémizmu a terorizmu. Spočiatku mala organizačná forma teroristických skupín prevažne hierarchickú štruktúru. Na prelome 20 a 21. storočia prevažuje horizontálna štruktúra voľne prepojených teroristických buniek v rámci globálnej džihádistickej teroristickej siete. V súčasnosti sa do popredia globálnej siete džihádistického teroru dostal Islamský štát v Iraku a Sýrii (ďalej len „ISIS“, „IS“), ktorý svojim vplyvom a významom odsunul na globálnej teroristickej scéne al-Káidu. Ide o novú formu organizačnej základne zloženej z oblastí dvoch štátov v Iraku a v Sýrii, ktoré obsadili džihádistickí bojovníci. To, že dostali pod kontrolu územia s bohatými ropnými zdrojmi im umožňovalo dosahovať vysoké zisky z predaja ropy. Tento predaj dopĺňovali rôznymi formami legálneho podnikania a kriminálnej činnosti, čo robilo z IS najbohatšiu teroristickú organizáciu na svete.

1 FUNDAMENTALISTICKÁ INTERPRETÁCIA ISLAMU A TERORIZMUS

Do procesu teroristických aktivít zasahuje radikálna fundamentalistická interpretácia islamu, na základe ktorej radikálne duchovné authority posväcujú teroristické činy skupín, pretože ich cieľom je rozložiť a zvrhnúť existujúce politické zriadenie a vytvoriť islamské štáty. Ďalším cieľom týchto radikálnych islamistických skupín je zrušenie existujúcich hraníc medzi štátmi a vytvorenie islamského superštátu (kalifátu). Súčasná islamizačná vlna (oživenie islamu – islamský revivalizmus – al-ahwa al-Islamia) má svoje korene v historickej skúsenosti moslimov s riešením vnútorných problémov a z kontaktov s ostatným svetom. Mnoho moslimov verí, že v Koráne a v hadítoch je obsiahnutý dokonalý a podrobný plán, ako by sa mala vyvíjať spoločnosť. Spoločenstvo moslimov sa v období, keď žil Prorok pre nich stáva vzorom, podľa ktorého by malo existovať aj súčasné spoločenstvo, lebo je to pravé východisko z kríz, ktorými sú v rôznej miere postihované krajiny islamského sveta.

V roku 1939 vydal indický moslim Mawdúdí spis s názvom *Vojna v záležitosti Alahovej*, v ktorom hovorí o džiháde a islamskej revolúcii, odlišnej od iných revolúcií vo svete, pretože islam neuznáva hranice a neakceptuje iné systémy. Ďalej vyhla-

1) GARDNER, D.: *Risk - the Science and Politics of Fear*, 2008.

suje, že cieľom islamského džihádu je eliminovať nadvládu neislamského systému a nahradiť ho islamským systémom štátnej moci. Podľa neho cieľom islamu je univerzálna revolúcia, a aby to bolo možné dosiahnuť je potrebné vytvoriť islamskú stranu. Touto stranou je podľa neho Hizb Allah – strana Boha.²⁾

Proces moslimského revivalizmu v spojení s rastom vplyvu radikálneho islamizmu sa prejavuje aj formami extrémneho násillia. Vo väčšine názorov islamských radikálov sa často opakuje téza, že súčasným politickým inštitúciám chýba legitimita v zmysle tradičného islamu. Snaha o legitímnosť je neustála a vychádza zo vzťahu medzi náboženským presvedčením fundamentalistov a politikou štátov v islamskej oblasti, kde problémy vyplývajú z nedostatočného konsenzu a požiadaviek politickej legitimity. Tvrdia, že súčasnú spoločnosť ovládlo pohanstvo a je potrebné zmeniť ju od základu. Podľa nich sú len dve strany: Božia (Hizb Allah – vodcovia a stúpenci islamizmu) a satanova (zahrnujúca všetkých ich protivníkov). Božia strana musí viesť neľútostný džihád až do ustanovenia Božej vlády.³⁾ Džihád interpretovaný v duchovnom slova zmysle znamená aj úsilie o sebazdokonalenie a prekorenie prekážok na ceste k svätému životu. Môže to však znamenať aj úsilie alebo boj o konverziu všetkých nemoslimov. V tomto slova zmysle neexistuje nijaké časové a priestorové ohraničenie. Existuje snáď len jediné všeobecné ohraničenie, ktoré sa dá vyjadriť slovami „pokiaľ celý svet neakceptuje islam“, alebo ešte radikálnejšie „pokiaľ sa nepodriadi islamskému štátu“.

„Terorista, ktorý si hovorí mudžahíd (ten, ktorý vedie džihád) reaguje na poníženie inak. Jeho snaha o pomstu, túžba napraviť krivdy a odčiniť zranenia je hlboká a nemilosrdná. Zničí to v ňom všetky city k ľuďom, ktorí sú pre neho nepriatelia, a teda diabli pomocníci, vrátane žien a detí. Keďže jeho činy inšpirovala viera, netrápia ho žiadne pocity viny za to, že posielal nezúčastnených ľudí na smrť. To platí predovšetkým pre atentátnika – samovraha. Nič ho nespája s normálnym samovrahom, ktorý koná zo zúfalstva a bezmocnosti. Samovražedný atentátnik by stratil náboženskú pôdu pod nohami, svoj pocit vznešenosti, keby sa riadil podobnými motívmi. Samovrah, ktorý si vezme život z osobných dôvodov, spáchal v jeho očiach zbabelý, rúhačský čin.“⁴⁾

Súčasťou tohto úsillia obrany pred westernizáciou je aj budovanie a rozširovanie siete náboženských vzdelávacích inštitúcií – madras. Hlavnou náplňou vzdelávania je štúdium a výklad koranických textov a hadítov. Tieto madrasy majú aj svoje oddelenia pre zahraničných študentov, prostredníctvom ktorých sú na štúdium prijímaní mladí ľudia z rôznych oblastí islamského sveta. Tisíce madras je v Pakistane. V tejto krajine je najväčší počet radikálne islamisticky orientovaných madras. Mnohé madrasy sú aj strediskami regrutácie islamských študentov do rôznych radikálnych a teroristických skupín a najvýznamnejšími strediskami, z ktorých globálna teroristická sieť získava nových členov. Prostredníctvom radikálnych islamistických bojových skupín, ktoré dnes operujú najmä v Sýrii a Iraku, na územiach ovládaných Islamským štátom, sa mladí ľudia dostávajú do teroristickej siete globálneho džihádu alebo odchádzajú do svojich domovských krajín, kde sa stávajú členmi niektorých teroristických organizácií.

2) BONNEY, R.: Jihad from Quran to bin Laden, 2004.

3) KROPÁČEK, L.: Islámský fundamentalizmus, 1996.

4) KAKAR, S.: Svet je na ceste ku krvavému zdraviu, 2005.

POZNÁMKY

Viacerí z nich prešli zdokonaľovacím vojenským výcvikom. Vo výcvikových táboroch na území Afganistanu, Pakistanu, Kašmíru, Sýrie a Iraku alebo v iných oblastiach prechádzajú členovia trojstupňovými kurzami. Na prvom stupni ide napríklad najmä o získanie dostatočnej fyzickej zdatnosti, vyučovanie základov topografie, prvej pomoci a bezpečnosti. V druhom stupni prebieha nacvičovanie partizánskych útokov, náhlych prepádov, prepádov zo zálohy a výcvik v kurze prežitia. Prebieha aj výcvik v strelbe a používaní výbušnín. Takisto sa nacvičujú aj spôsoby obsadenia a zabezpečenia strategických objektov. Tretí stupeň je venovaný previerke získaných vedomostí, a takisto aj ďalšiemu zdokonaľovaciemu výcviku.

Súčasná generácia členov islamistických radikálnych a teroristických skupín je orientovaná na džihád skôr v zmysle boja proti neveriacim, odpadlíkom a na boj proti westernizácii, čo sa z ich pohľadu dá vysvetliť ako džihád na obranu islamských hodnôt, lebo svoje činy chápu ako boj za rozširovanie sveta islamu (dar al-islam) na úkor sveta úpadku, tmy a rozkladu, teda nepriateľského sveta (dar al-harb). Cieľom islamského džihádu je eliminovať neislamský systém, a namiesto neho nastoliť islamský štátny systém. Islam nezamýšľa obmedziť toto vládnutie na jednotlivý štát alebo na malé množstvo krajín. Ide mu o vyvolanie celosvetovej revolúcie. Pakistanský islamista Mawdúdí hovorí: „*Tí, ktorí potvrdzujú svoju vieru v túto ideológiu sa stávajú členmi strany islamu a majú rovnaké postavenie a rovnaké práva bez rozdielu triedy, rasy, etnicity alebo národnosti*“. V tomto duchu sa zrodila medzinárodná revolučná strana, ktorej Korán dáva názov Hizb Allah. Podobne pre radikálneho moslima je nemožné súhlasiť, keď sleduje islamistický vzor pod autoritami neislamského systému zriadenia. Všetky zákony, ktoré považuje za nesprávne, všetky dane, ktoré považuje za nezákonné, všetky záležitosti, ktoré považuje za zlo, civilizáciu a spôsob života, ktorý považuje za nemravný, vzdelávací systém, na ktorý sa díva ako na zhubný, toto všetko neúprosne dolieha na neho, jeho domov a jeho rodinu.²⁾

V ideologicko-náboženskej koncepcii džihádu, ktorý je odôvodnením existencie a činnosti viacerých organizácií a teroristických buniek, ktoré sa k nej hlásia môžeme túto ideológiu charakterizovať ako panislamistickú, opierajúcu sa o radikálny islamský fundamentalizmus. Podľa Usámu bin Ladina je cieľom zjednotiť moslimov a zriadiť vládu, ktorá bude dodržiavať zákon kalífov. Je to nutné preto, že väčšina príslušníkov vládnučích elít a členov vlád v moslimských štátoch zišla zo správnej cesty. Toto je spôsobené najmä tým, že podľahli tlakom westernizácie, ktorej účinky na moslimské štáty sa prehlbujú. Podľa fundamentalistov tento negatívny trend spôsobuje úpadok v moslimských krajinách a dá sa zastaviť len odstránením prozápadných vlád týchto krajín za súčasného vytvorenia moslimského spoločenstva, čo by sme si mohli predstaviť aj ako vytvorenie Svetovej moslimskej únie, superštátu alebo kalifátu. Predpokladá to aj odstránenie štátnych hraníc medzi moslimskými štátmi.

Ide o politický program, ktorý je vyjadrený najmä pomocou náboženských argumentov. Neexistuje celistvý programový dokument v zmysle politického programu al-Káidy alebo Zjednoteného islamského frontu, ktorý sa vytvoril na základe bin Ladinovej autority a jeho aktivít, ako asociácia radikálnych fundamentalistických orga-

nizácií islamského sveta. Ich politické ciele sú obsiahnuté vo viacerých vyhláseniach alebo fatwách a znamenajú zhodnotenie situácie, a na základe toho aj zameranie činnosti na dosiahnutie vybraných cieľov. Z tohto hľadiska sú najdôležitejšie dva dokumenty. Jedným z nich je bin Ladinovo „Vyhlásenie vojny“ z roku 1996 a druhým je „Vyhlásenie svetového islamského frontu za džihád proti Židom a križiakom“, ktorého text bol zverejnený 23. februára 1998 v Londýne, v časopise al-Kuds al-Arabí. Tento text podpísali viaceré vtedajšie authority radikálnej interpretácie islamu, ako boli šejk Usama bin Mohamed bin Ladin alebo Aiman al-Zawahiri a ďalší: *„Sláva Bohu, ktorý zjavil Knihu, vládne mrakom a zjednocuje: až prejdú zakázané mesiace, potom bojujte a zabíjajte pohanov, kdekoľvek ich nájdete, zmocnite sa ich, obliehajte ich a čakajte na nich s akoukoľvek ľstou a mier nech je našim prorokom Mohamedom bin Abdallahom, ktorý povedal: „Bol som poslaný s mečom v rukách, aby som zaručil, že nikto, len Boh bude uctievaný. Boh, ktorý umiestnil moju existenciu do tieňa môjho oštetu, a ktorý bude opovrhovať tými, ktorí neuposlúchnu moje rozkazy.“*

Bin Ladinove výzvy sa snažili o aktivizáciu moslimských organizácií a jednotlivcov v boji proti koalícii mocenských elít moslimských štátov so západnými krajinami a USA, ktoré podľa jeho názorov vedú k deislamizácii, ochudobneniu a podriadeniu si islamského sveta. Preto je ospravedlnené aj zabíjanie občanov tejto koalície akýmkoľvek prostriedkami a spôsobovanie čo najväčších strát týmto štátom. Terorizmus je v tomto zmysle chápaný ako akt sebaobrany proti agresívnemu nátlaku na moslimské krajiny.

Štruktúra teroristických buniek a siete je prispôbená tomu, aby organizácie, ktoré sa hlásia k al-Káide mohli zničiť ciele, proti ktorým chcela al-Káida zaútočiť, poškodiť ich, alebo ich úplne zničiť. Tieto ciele neboli sústredené len v určitej časti sveta, ale skoro na väčšine zemského povrchu. Vzhľadom na takéto rozptýlenie cieľov, a tým aj oblastí, v ktorých členovia buniek a organizácií pôsobia, organizačná štruktúra ich spojenia s vedením nie je hierarchická s prísnu centralizáciou, ale vytvára štruktúru siete prakticky s celosvetovým rozsahom. V nej majú jednotlivé voľne spolupracujúce skupiny veľkú možnosť samostatného postupu.

Charakteristická diverzifikovaná štruktúra autonómnych buniek v jednotlivých oblastiach štátov sveta má vplyv aj na voľnejšiu spoluprácu regionálnych teroristických organizácií s ústredím globálnej siete. Autonómnosť sa prejavuje aj v plánovaní a realizácii operatívnej činnosti týchto teroristických skupín, kde je určitá koordinácia dôležitá, aby táto činnosť bola v súlade so základnými cieľmi riadiaceho centra tejto globálnej siete.

Globálna sieť úzko súvisí s medzinárodným terorizmom. V tomto prípade ide o vzťah medzi terorizmom, ktorý existuje v určitom regióne a teroristickou činnosťou, ktorá presahuje hranice štátov a regiónov, a tým sa stáva nadregionálnou. Pri analýze foriem terorizmu a ich účinkov na užšie tzv. domáce alebo vnútorné a na vonkajšie, medzištátne alebo globálne prostredie, na vzájomné vzťahy a stabilitu v rámci medzinárodného spoločenstva štátov môžeme niektoré ich atribúty považovať za atribúty medzinárodného terorizmu. David L. Milband definuje transnacionálny terorizmus ako čin, ktorý bol uskutočnený v podstate autonómny

POZNÁMKY

neštátnymi aktérmi, či už mali alebo nemali určitý stupeň podpory od sympatizujúcich štátov.⁵⁾

Na základe uvedených skutočností možno povedať, že neexistuje nejaká „čistá“ forma medzinárodného terorizmu, pretože v rámci spoločenstva štátov ich vzájomne prepájané vzťahy vytvárajú sieť, alebo aj inak povedané – medzinárodnopolitickú scénu, na ktorej sa prejavujú ich vnútorné – bilaterálne alebo multilaterálne problémy. Medzinárodný terorizmus znamená zastrašovanie použitím násilia jednotlivcami, alebo častejšie skupinami voči vybraným cieľom v medzinárodnom prostredí. Použitie teroristického násilia má ten účel, aby aktéri teroristických akcií dosiahli zmenu postojov a priorít vybraných skupín alebo jednotlivcov. Príprava a uskutočnenie takýchto teroristických akcií presahuje hranice štátov a vyžaduje si aj podporu zo zahraničia.

Hlavným problémom pri analýze terorizmu v súčasnosti je do značnej miery stieranie rozdielov medzi dosahom pôsobnosti teroristických skupín. Okrem regionálneho a globálneho dosahu činnosti teroristických skupín sa pri skúmaní týchto skupín a charakteru ich akcií využíva hodnotenie viacerých charakteristík. Takými sú napríklad vraždy, únosy a branie rukojemníkov. Dôležité je aj miesto, kde sa teroristická akcia uskutočnila, čas jej trvania, počet obetí, motivácia, štruktúra a zloženie členov skupiny podľa národností, jej väzba na zdroje podpory, použité zbrane a obsah posolstva danej akcie a cieľová skupina, ktorej je určené.

Aktivita na miestnej alebo globálnej teroristickej scéne je významným spôsobom podmienená aj protiteroristickými opatreniami orgánov štátnej správy alebo medzinárodne koordinovaným úsilím protiteroristických útvarov viacerých štátov. Nemožno prehliadnuť ani faktor príkladu alebo inšpirácie teroristických skupín, najmä pokiaľ sa nachádzajú vo fáze vzostupu svojej činnosti a pôsobia inšpiratívne na rôzne sociálne skupiny. Otázkou je, či na takéto výzvy k násilným akciám proti existujúcej elite moci môže stačiť aktivita teroristickej skupiny. Dôležitým faktorom pri charakterizovaní hnutí ako teroristických je, či pri presadzovaní svojich požiadaviek pomocou násilných akcií využívajú aj metódu brania rukojemníkov a ako sa voči nim správajú. Ďalej, či túto metódu využívajú systematickejšie alebo náhodne, a za čiastočne dôležitý sa považuje aj počet zajatých a ich neustále premiestňovanie po vopred pripravenej tajnej sieti úkrytov počas vyjednávania s bezpečnostnými orgánmi.

André Glucksmann sa vo svojej filozofickej eseji zamýšľa nad dôsledkami terorizmu, ktorý využíva extrémne násilie a moderné prostriedky ničenia, nech sú zamerané proti komukoľvek. Tvrdí, že sa to stáva útokom a ohrozuje to celé ľudstvo: *„Absolútny terorista (štát, skupina, jednotlivec) sa na rozdiel od vojaka, dobrovoľníka i partizána, od samého začiatku správa ako oslobodený od všetkých pravidiel. Týmto počínaním odbúrava všetky hranice a zábrany moderných schopností ničenia. Tým, že rozpútava bezhraničné násilie, pred ktorým v skutočnosti nie je nikto ušetrený, tým že vyvoláva hrôzu namierenú proti komukoľvek, teda proti všetkým, vojna sa stáva zločinnou a medzinárodný terorizmus sa stáva agresiou proti celému ľudstvu“.*⁶⁾

5) MILBANK, D. I.: Research Study : International and Transnational Terrorism, 1976.

6) GLUCKSMANN, A.: Dostojevskij na Manhattane, 2003.

Profesionálny revolucionár a ľavicovo orientovaný terorista venezuelského pôvodu Ramirez Iljič Sánchez, známy ako Carlos, privítal útok samovražedných teroristov na WTC v New Yorku 11. septembra 2001 týmito slovami: „Spolu s ďalšími antiimperialistickými vodcami zastávajúcimi rozličné ideológie som schválil princíp leteckých útokov presne proti týmto nepriateľským objektom v New Yorku a vo Washingtone“. ⁶⁾

Arabský autor Atif Laktar charakterizuje postoj fanatikov, ktorí si podľa neho v kolektíve liečia svoj pocit menejcennosti týmito slovami: „*Fanatici, tak ako všetky slabé osobnosti, nachádzajú v kolektíve liek proti svojmu pocitu menejcennosti a hľadajú vo veľkých mýtoch odkazy na vyššie mocnosti. Nehovoril vari ruský anarchista Kropotkin (1842 – 1921), že jeho láska k ľudstvu ako celku neponecháva v jeho srdci miesto pre nijakú konkrétnu osobu? Včera sme obetovali druhých v mene čistoty rasy; dnes to robíme v mene náboženskej čistoty... Fanatikova šaría je v skutočnosti zákonom džungle, kde je zabíjanie vo veľkom aj v malom isté hobby*“. ⁶⁾

Vo filozofickej reflexii samovražedných útokov teroristov, ktorí uniesli lietadlá civilnej dopravy a zaútočili na vybrané ciele na území USA 11. septembra 2001 hovorí: „*Ľudstvo, ktorému sa bráni v komunikácii, je zasiahnuté vo svojich existenčných podmienkach. Vzduch a vzdušná navigácia sú, takisto ako voda, súčasťou „spoločného“ majetku a terorista, ktorý unáša lietadlá a používa ich ako zbraň hromadného ničenia, je tak ako kedysi pirát nepriateľom ľudstva bez teritória a je odsúdený na to, aby sa proti nemu viedla „vojna proti terorizmu“. Cieľom tejto vojny je nihilista – ničiteľ, ktorý sa líši od vojaka, dobrovoľníka a partizána aj napriek tomu, že prostredníctvom týchto troch postáv dozrieva absolútne násilie, ktoré na Ground Zero vztýčilo svoju vlajku a dožaduje sa plnej moci. Hrdinovia bezuzdnej a nekonečnej agresie, piráti alebo Hitlerovia neútočia na konkrétnu osobu, ale na všetkých, až kým ich totálna vojna nepodkope podmienky nie takého alebo onakého mieru, ale mieru vo všeobecnosti. Propaganda uskutočňovaná cez príklad nihilistickej explózie šíri hrozby, ktoré nielenže nie sú o nič menej nebezpečné, ale sú ešte nákazlivejšie*“. ⁶⁾

Vzhľadom na rozptýlenie cieľov a tým aj oblastí, v ktorých pôsobia členovia teroristických buniek a organizácií, organizačná štruktúra ich spojenia s vedením nie je hierarchická s prísnu centralizáciou, ale vytvára štruktúru siete prakticky s celosvetovým rozsahom, v ktorej majú jednotlivé, voľne spolupracujúce skupiny veľkú možnosť samostatného postupu a majú vlastné autonómne postavenie. Ide vlastne o diverzifikovanú štruktúru siete s voľnou spoluprácou buniek, alebo aj tajných teroristických organizácií, ktoré dostávajú finančnú a inú podporu zato, že pôsobia v súlade so strategickými zámermi vedenia siete a jej riadiaceho útvaru. Vo finančnom zabezpečení nebola al-Káida odkázaná na jeden zdroj, či už ide o štát, nejakú organizáciu, alebo jednotlivca. Spočiatku boli finančné náklady al-Káidy zabezpečované prostriedkami, ktorými disponoval Usama bin Ladin. Ich výška sa odhadovala od 200 do 400 miliónov amerických dolárov. Zdrojom bolo bohatstvo jeho otca, prisťahovalca z Jemenu, do Saudskej Arábie, ktorý mal dobré vzťahy s vrcholnými predstaviteľmi moci. Pomocou týchto kontaktov sa stal úspešným stavebným podnikateľom a dostával lukratívne zákazky pri výstavbe dopravnej infraštruktúry Saudskej Arábie. Po jeho smrti pri leteckom nešťastí Usama bin Ladin zdedil znač-

POZNÁMKY

nú časť jeho majetku. Neskôr finančné prostriedky, ktoré mal k dispozícii investoval do spoločností a bánk v rôznych častiach sveta, napríklad aj do islamskej al-Šamal v Chartúme, hlavnom meste Sudánu.

2 FINANCOVANIE TERORIZMU

Činnosť výcvikových táborov a stredísk je po materiálnej aj odbornej stránke finančne náročná. Preto nie je možné zabezpečiť túto činnosť bez sponzorovania určitými štátmi, alebo získavania darov od jednotlivcov alebo malých skupín ľudí mimo štátnych štruktúr. Títo môžu prispievať aj na účty rozvinutého systému rôznych islamských nadácií, z ktorých najvýznamnejšiu časť kontroluje a spravuje Saudská Arábia. Najdôležitejšími charitami, prostredníctvom ktorých boli okrem humanitárnych akcií zabezpečované aj finančné náležitosti radikálnych sunitských islamistických skupín a aj teroristickej siete al-Káida sú: Islamská nadácia al-Haramain, Medzinárodný podporný fond al-Bir Society, Medzinárodná islamská podporná organizácia, Svetová moslimská liga, Rabita Trust, Svetové zhromaždenie moslimskej mládeže, Saudský výbor pre podporu Kosova a Čechenska a Saudský výbor červeného polmesiaca. ⁷⁾ Medzi osobami, ktoré finančne podporovali al-Káidu figurujú aj známi bankári ako Chalid bin Mahfúz, Saleh Abdullah Kamel a obchodníci ako Jasín al-Kadi a Mohamed Husajn al-Amudi.

Prostriedky poskytované z týchto fondov a charitatívnych organizácií sú nasmerované najmä na pomoc radikálnym sunitským skupinám. Na druhej strane je to aj Iránska islamská republika, ktorá podporuje najmä šítske skupiny v islamskom svete, ktorých je menšina. Toto rozdelenie však nemusí vždy platiť, lebo Irán podporuje organizácie a skupiny ako to vyhovuje cieľom jeho zahraničnej politiky a priamemu alebo nepriamemu odstrašeniu od aktivít, ktoré z pohľadu politickej elity súčasného Iránu znamenajú ohrozenie jeho bezpečnosti. Irán v súčasnosti podporuje najmä rôzne radikálne šítske organizácie a hnutia v Sýrii, Iraku, Libanone a v Afganistane. Prostredníctvom rôznych nadácií a fondov pod dohľadom iránskych revolučných gárd presúva veľké sumy finančných prostriedkov na účty týchto organizácií alebo prostredníctvom mimo bankového transferu známeho ako hawala.

Množstvo organizácií, ako je napríklad Úrad pre oslobodzovacie hnutia a sieť Ali Akbara Mohtašamiho, sa angažuje v tejto činnosti. Nadácia mučeníkov založila oddelenie pre vzťahy s verejnosťou a medzinárodné vzťahy, prostredníctvom ktorého sa uskutočňuje spolupráca s islamskými oslobodzovacími hnutiami. ⁸⁾

3 AKTIVITY GLOBÁLNEHO TERORIZMU V REGIÓNOCH SVETA

Pri analýze údajov o teroristickej sieti al-Káidy v jednotlivých regiónoch bola do roku 2002 mimo hlavnej pozornosti juhovýchodná Ázia, kde bola vytvorená rozsiahla regionálna sieť opierajúca sa o miestne radikálne islamistické hnutia. Takýmto spôsobom boli prepojené a do teroristickej činnosti zaangažované viaceré

⁷⁾ BRISARD, J.: Terrorism financing, 2002.

⁸⁾ PANAHA, M.: The Islamic Republic and the World, 2007.

radikálne islamistické skupiny, najmä v Indonézii, na Filipínach a v Malajzii, alebo aj v iných oblastiach juhovýchodnej Ázie.

Vedenie al-Káidy sa pri vytváraní týchto spojení v regióne opieralo najmä o skúsenosti a aktivity dvoch populárnych indonézskeho radikálnych islamistov. Jedným z nich bol Riduan Isamudin, známy tiež ako Hambali. Patril do siete „Afgancov“ a v polovici 80. rokov pri svojom pobyte v Malajzii pomáhal organizovať radikálne islamistické študentské skupiny. Riduan Isamudin zodpovedal za operácie buniek teroristickej siete al-Káida v juhovýchodnej Ázii a súčasne bol aj šéfom operácií radikálnej indonézskej islamistickej skupiny Džama Islamija. Podozrivý bol z prípravy viacerých bombových útokov, medzi nimi aj bombového útoku na turistické stredisko na Bali v Indonézii, pri ktorom zahynulo 202 ľudí. Druhým je Abu Bakar Bašir, vodca radikálnej islamistickej organizácie Rada mudžahedínov Indonézie, ktorej cieľom je vytvorenie islamského štátu. Bašir bol zatknutý a dostal 19-ročný trest väzenia. Tohto roku mu trest vypršal a bol prepustený na slobodu.

Filipíny

Ďalšou oblasťou juhovýchodnej Ázie, v ktorej sú aktívne gerilové jednotky radikálnych islamistických skupín sú Filipíny. Na filipínskom súostroví je to najmä ostrov Mindanao, na ktorom sa Islamský front oslobodenia Moro (ďalej len „IFOM“) snaží dosiahnuť vytvorenie islamského štátu. Konkrétne fakty o činnosti a spojeniach IFOM, ktoré začala v súvislosti s intenzívnym monitoringom IFOM a ďalších skupín podobného charakteru po udalostiach zo septembra 2001 zhromažďovať filipínska tajná služba potvrdzujú, že vzťahy so stredoázijským regiónom, konkrétne s Afganistanom a Pakistanom, na území ktorých sa pohybovali osoby z najvyššieho vedenia sídlili aj iné, regionálne pôsobiace skupiny islamských radikálov, s ktorými mal IFOM dlhodobé kontakty.

Aj napriek vojenskej porážke Islamského štátu v Iraku a Sýrii v oblasti irackého Mosulu a sýrskej Rakky nie je Islamský štát úplne porazený. Pretransformoval sa a rozšíril svoj vplyv do iných oblastí, hlavne islamského sveta. Na Filipínach sú to najmä skupiny radikálov, ktoré sa na ostrove Mindanao snažia o vytvorenie Islamského štátu. Skupina, zložená z bratov Mauteovcov a ich stúpencov napojená na ISIS sa snažila o obsadenie a udržanie mesta Marawi od 23. mája 2017 s cieľom založiť provinciu ISIS na ostrove Mindanao.

Skupina Maute začala svoju činnosť v roku 2012. Pomenovanie je odvodené od mena dvoch bratov, ktorí ju viedli. Bol to Abdullah a Omar Chajám Maute. Okrem iného skupina chcela vytvoriť z mesta Marawi logistickú základňu, kde by bol priestor na výcvik islamistických bojovníkov a aj podmienky na prípravu kazaťelov radikálnej interpretácie islamu. Skupina bola aj z týchto dôvodov hodnotená ako najnebezpečnejšia na Filipínach. Jej členovia boli aj zahraniční bojovníci, najmä z Malajzie a Indonézie. Stúpala jej popularita, čo sa ukázalo aj na regrutácii nových členov a na získavaní finančnej podpory.

POZNÁMKY

Začali sa aj boje medzi filipínskou armádou a džihádistickými oddielmi, ktoré podporovala skupina džihádistu Insilona Hapilona. Dňa 16. októbra 2017 filipínske ozbrojené sily zabilo Insilona Hapilona a Omara Chajáma Mauteho. Hapilon a skupina Abu Sajaf sa zameriava na únosy osôb, najmä cudzincov a zabíjanie unesených, pokiaľ si nevymôžu požadované výkupné. Američania vypísali na hlavu Hapilona alebo na informácie o ňom odmenu 5 miliónov amerických dolárov. Skupina Maute sa skontaktovala s útvarom Božích bojovníkov, ktorých viedol Insilon Hapilon. ISIS ju uznal za svoju skupinu pre juhovýchodnú Áziu a Hapilonovi udelila titul emíra pre juhovýchodnú Áziu. V skupine Maute mal Abdullah funkciu zástupcu pre operatívnu činnosť. Omar sa zaoberal činnosťami, ktoré by sme mohli označiť za politické. Muhammad Chajám mal na starosti rozvedku – získavanie informácií a ochranu pred infiltráciou. Indonézania, Malajci a Filipínci, ktorí žili v Sýrii a Iraku, boli pre skupinu prínosom. Ich prínos spočíval v bojových skúsenostiach a pri riešení situácií vyplývajúcich z ozbrojenej konfrontácie s filipínskou armádou, alebo s nepriateľskými skupinami. ⁹⁾

Skupina Abu Sajaf zjednocuje viacerých banditov a teroristov na Južných Filipínach. Táto skupina zaútočila s výbušnami na pouličný trh v meste Davao, rodisko prezidenta Duterteho v roku 2016. Zabili pritom 15 ľudí. Bol tu vykonaný aj útok teroristickej bunky pri veľvyslanectve USA v Manile. Omar Chajám s bratom Abdullahom Maute založili ešte v roku 2013 skupinu Dawla Islamia. Neskôr sa prihlásila k spojenectvu s ISIS. ⁹⁾

Indonézia

Špeciálna jednotka indonézskej polície na Južnej Sumatre zatkla Sumarsona, známeho ako Zulkarnen, vojenského veliteľa Džama Islamia zodpovedného za plánovanie viacerých teroristických útokov. Bol študentom biológie a v rokoch 1975 – 1981 chodil do islamskej školy, kde bol v kontakte so zakladateľmi Džama Islamia, Abdullahom Sungkarom a Abu Bakarom Bašírom. Zulkarnen sa stal vedúcim výcvikového tábora Saddah v Afganistane pre bojovníkov z juhovýchodnej Ázie. Podieľal sa na útokoch Džabhad Islamia na hotel Mariot a na austrálske veľvyslanectvo. Zulkarnen sa stal vedúcim operácií Džama Islamia. Po zatknutí jeho predchodcu Riduana Isamudina v Thajsku nastal úpadok vplyvu al-Káidy a posilňovanie vplyvu IS, najmä prostredníctvom väzby k organizácii Východoindonézskeho mudžahedínov. Pre indonézske teroristov je dôležité spojenie z Indonézie na Filipíny, najmä na ostrov Mindanao. Tam sa uskutočňuje výcvik v streľbe, konštruovaní bômb, v riešení bojových situácií a uskutočňovaní únosov.

Prejavom nebezpečenstva zvyšujúcej sa džihádistickej hrozby v Indonézii je aj samovražedný teroristický útok 13. mája 2018 v Surabai vo východnej Jáve, pri ktorom bolo 13 ľudí zabitých a 41 zranených. Na samovražedný útok s výbušnými náložami bola pripravená 5-členná rodina, ktorá sa doviezla motocyklami k vstupu na policajnú stanicu v Surabai. Výbuch zabil štyroch útočníkov, troch policajtov

9) DANCEL, R.: Philippines Security Forces Kill Two Top Terrorists, Including ISIS Chief in Southeast Asia, 2017.

a traja civilisti boli zranení. Zo zúčastnených útočníkov sa zachránila len 9-ročná dcéra rodiny, ktorej zlyhala bomba a ušla na motocykli. Boli to sympatizanti ISIS. Okolo 600 Indonézancov odišlo bojovať do Sýrie a asi 100 z nich chcelo uskutočniť podobné útoky, aké boli v Paríži v roku 2015. ¹⁰⁾

Srí Lanka – Cejlón

Séria samovražedných teroristických útokov stúpcov ISIS na Srí Lanke počas Veľkej noci 2019 si vyžiadala smrť okolo 250 ľudí. Boli použité nálože s výbušninou TATP naplnené železnými klincami a guľkami. Vodcom teroristickej bunky bol radikálny islamistický kazateľ, 34-ročný Zahran Hášim, ktorý sám uskutočnil samovražedný útok na jeden z hotelov. Druhým bol Ilham Ibrahim Inšhaf Ibrahim, ktorý zaútočil na hotel Cinnamon v Kolombe. V meste Negombo, ktoré leží severne od Kolomba spáchal Muhammadu Mohamed Hašim samovražedný útok pri kostole svätého Sebastiana. Počas zásahu polície v byte Inšafa Ibrahima odpálila bombu jeho žena Fatima. Výbuch okrem nej zabil aj jej troch synov, troch policajtov a ešte aj jej nenarodené dieťa. ¹¹⁾

Kašmír

V oblasti Kašmíru sa prehľbuje radikalizácia mladých moslimov, ktorí sú proti kontrole nad touto časťou Indie. Dôkazom toho je aj jeden incident, ktorý neskôr prerástol do zaangažovania sa v samovražednom teroristickom útoku. V roku 2016 17-ročný Adil Ahmad Dar išiel zo školy, zastavili ho a zbili vojaci. Ako 20-ročný sa zapojil do oddielu zameraného na bombové samovražedné útoky organizácie Džaiš-e-Mohammed, ktorá zabila 40 príslušníkov indických polovojenských jednotiek. India z toho obvinila kašmírskych džihádistických radikálov a pakistanské bezpečnostné orgány. ¹²⁾

Stredný východ a Afrika

Po likvidácii Abu Bakra al-Bagdadiho ho vo vedení ISIS nahradil Abu Ibrahim al-Hašimi al-Kurajší. Podľa novodobých zistení ide o Amira Mohameda Saida Abd al-Rahmana al-Mawla. Vo svete je 20 000 bojovníkov IS, z toho 10 000 v Sýrii a Iraku, vyše 3 500 v Nigérii, okolo 3 000 v Mozambiku, 2 200 v Afganistane a 400 v Líbyi. Na Srí Lanke pôsobili dve známe lokálne skupiny: National Tawhid Džamat a Džamiatul Ibrahim – Organizácia Ibrahimovho náboženstva. Európsku sieť bojovníkov Islamského štátu a Útvar pre externé operácie organizoval Mohamed Abdul Latif. Tento tajný útvar pre externé operácie prenikal aj do Konga, Kamerunu, Čadu, Srí Lanky a v Centrálnnej Afrike aj do Mozambiku. V západnej Afrike existuje provincia Islamského štátu Veľká Sahara. Vojaci islamského kalifátu pôsobia v Tunise, Maroku a Keni. Rôzne skupiny sa dopúšťajú násillia v mene Islamského štátu. V Líbyi sú

10) SCHULZE, K.: Surabaya Bombings and the Evolution of the Jihadi Threat in Indonesia, 2018.

11) AMARASINGAM, A.: Understanding the Eastern 2019 Attacks in Sri Lanka, 2019.

12) HAIDER, S.: The Pulwama Suicide Bombing and Youth Radicalization in India – Administered Kashmir, 2021.

POZNÁMKY

to bojovníci skupiny Katibat al-Batar al-Libi (brigáda Batar), Ansar al-Šaria a Skupina islamskej mládeže (Madžlis Šura Šabab). V týchto skupinách pôsobí asi 6 000 bojovníkov.

V Alžírsku džihadistickí bojovníci ustanovili provinciu ISIS Wilajat Džazair, v ktorej pôsobí skupina bojovníkov (Džund al-Kilafah). V Egypte je to Wilajat Sinai a v severnej časti Sinajského polostrova je aktívna skupina Ansar Bait al-Magdis. Tá sa prihlásila k ISIS a ustanovila túto provinciu. V Nigérii pôsobí najznámejšia teroristická organizácia Boko Haram. Jej doterajší vodca Abu Bakar Šekau sa hlásil k spoločenstvu s Abu Bakrom al-Bagdadím. Bol nahradený novým vodcom Abu Musom al-Barnawim. V roku 2019 uskutočnili 177 útokov a okrem vojakov sa sústredili najmä na civilistov, prepady dedín a hromadné únosy žien. V juhozápadnej Afrike sa sformoval emirát Islamského štátu na Veľkej Sahare. Džihádisti tohto emirátu pri svojich bojoch a útokoch prekračujú hranice okolitých štátov. Na akciách proti nim sa okrem armády týchto štátov zúčastňujú aj francúzski vojaci, ktorých je v tejto oblasti 4 500.¹³⁾

V rámci provincie Islamského štátu Centrálna Afrika, v ktorej je aj Mozambik (najmä jeho severná časť) sa boje zintenzívnili v provincii Cabo Delgado. Vyžiadali si okolo 1 500 mŕtvych. V severnom Mozambiku pôsobí Islamská rada, ktorá medzi iným hlása aj odmietanie požívania alkoholu a sekulárneho vzdelávania. Teroristická činnosť miestnej organizácie al-Šabábu sa zameriava na prepady dedín a zničenie obydľí. Takýmto bol aj útok na jednu dedinu, pri ktorom bolo zabitých 12 ľudí a zničených 55 obydľí. Útoky sa rozširujú do ďalších oblastí, ktoré boli v roku 2020 charakterizované zabíjaním, mučením, únosmi žien a detí a došlo aj k odrezávaniu hláv obetí. V roku 2020 stúpol počet útokov, aj ich brutalita, ako napríklad v prípade masakry 52 mladých ľudí, ktorí odmietli regrutáciu. Dňa 15. júla 2020 pri útoku na dedinu Munque zabili 20 ľudí. V inej oblasti, pri jednom opakovanom útoku na dedinu zničili znovuvybudovanú pôrodnicu. Napätie a ozbrojená konfrontácia sa prenáša aj do susednej Tanzánie, ktorá je dôležitá aj pre pašovanie zbraní, čo umožňuje kvalitnejšie vyzbrojovanie džihádistov. Svoje aktivity prenášajú cez hranice do Demokratickej republiky Kongo. Podľa francúzskeho experta na terorizmus Oliviera Guittu sa Afrika stáva na 20 rokov hlavným bojiskom džihádistov a nahradí tak Stredný východ.¹⁴⁾

Islamský štát v Iraku a Sýrii (ISIS)

Prelomovou udalosťou vo vývoji globálneho džihádu bolo sformovanie ISIS, ktorý odsunul al-Káidu do pozadia aj s jej predstaviteľom Aimanom al-Zawahirim. ISIS sa sformoval na základe predchádzajúcej organizácie, ktorú v Iraku po páde Husajnovho režimu založil jordánsky militantný džihádista Abu Musa al-Zarkáwi a stala sa známa pod menom Tawhíd a džihád (Jednota a svätá vojna). Bola naviazaná na spoluprácu s al-Káidou. Preto bola organizácia pomenovaná Armáda al-Káidy v Iraku, alebo aj Organizácia al-Káidy v Krajine dvoch riek (Eufrat a Tigris). Zarkáwi

13) WARNER, J. a kol: The Evolution of the Islamic State Threat in Africa, 2020.

14) LISTER, T.: Jihadi Insurgency in Mozambique Grows in Sophistication and Reach, 2020.

bol v roku 2006 zabitý pri leteckom útoku. S prehľubujúcou sa krízou a občianskou vojnou sa v nej v čoraz väčšom počte angažovali radikálne gerilovo-teroristické sunitské ozbrojené skupiny. Do Iraku a Sýrie začali prichádzať aj džihádističtí bojovníci zo zahraničia. Irán začal mobilizovať šítske bojové skupiny nielen v Sýrii a Iraku, ale aj mimo tohto územia. V Sýrii získala rozhodujúcu pozíciu džihádističtá a bojová organizácia Džabhad al-Nusra, ktorú viedol Muhammad al-Džulání. Neskôr svoju činnosť spojila s ISIS. Do vedenia ISIS v Iraku sa dostal Abu Bakr al-Bagdadí. Rozhodujúcim rokom pre vzostup ISIS bol rok 2014, keď ozbrojenci ISIS obsadili mesto Mosul v severnom Iraku. V Sýrii bola hlavná základňa hnutia od roku 2013 v meste Rakka. Po obsadení Mosulu bol v júni 2014 Abu Bakr al-Bagdadí vyhlásený za kalífa Ibrahima. Islamský štát v Iraku a v Sýrii sa transformoval do súčasnej podoby islamistického štátu – kalifátu (al-Dawla al-Islamia). V súčasnosti je roztrieštený, ale perspektívne mal zahrňovať územia Izraela, Jordánska, Libanonu a ďalšie oblasti od dnešného Španielska a Portugalska cez severnú časť subsaharskej Afriky, Arabský polostrov, územie Kaukazu až po južnú a strednú Áziu. Provinciou ISIS mal byť Korasán (Afganistan a Pakistan). Súčasťou kalifátu sa stali aj územia Balkánu, ktoré v minulosti patrili do Osmanskej ríše.

Súčasne s takýmto rozsiahlym územným vymedzením kalifátu sa organizácia ISIS stala najbohatšou teroristickou organizáciou – štátom. V roku 2014 mala organizácia ISIS k dispozícii 2 miliardy amerických dolárov z domácich kriminálnych činností – vykradnutej pobočky irackej štátnej banky v Mosule a z iných bánk, taktiež z kontroly obchodovania, vyberania výpalného, predaja ropy a iných činností. Jezidske ženy sa predávali bojovníkom ISIS ako sexuálne otrokyne alebo ich v tomto postavení predávali do Zjednotených arabských emirátov a Jordánska. S obchodom s migrantmi dosahovali v roku 2014 zisk 323 miliónov amerických dolárov. Ďalšie zisky boli z vymáhania výpalného a za prepustenie unesených osôb.

Produkcia ropy na územiach ropných polí pod kontrolou Islamského štátu dosahovala približne 80 000 barelov denne a poplatok za barel bol 20 – 35 amerických dolárov. Po zintenzívnení bombardovania spojeneckým letectvom poklesli dodávky ropy zo Sýrie na 48 000 barelov. Pri vývoze týchto dodávok platili pašeráci na kontrolných bodoch 5 000 amerických dolárov. Obchodovalo sa aj s vojenským materiálom ukoristeným alebo zanechaným irackou armádou. Lukratívny bol aj obchod so starožitnosťami, ktoré sa pašovali a predávali až v Európe a USA. Zisky plynuli aj z obchodu s drogami. Boli to prevažne kryštalické drogy v tabletkách, ktoré boli vyrábané najmä v Sýrii a pašované do Libanonu a odtiaľ do štátov v Perzskom zálive, na rozdiel od Afganistanu, kde to bolo najmä ópium. Tabletky Captagonu konzumovali aj bojovníci ISIS, aby mali dostatok energie v boji. ISIS kontrolovala aj čierny trh s tovarom, ktorý sa pašoval najmä z Turecka do sýrskej Rakky. Boli to aj cigarety napriek tomu, že proti fajčeniu cigariet sa viedla kampaň.¹⁵⁾

Európa

Dvaja bratia líbyjského pôvodu, Salman a Hašim Abedi spolupracovali pri príprave teroristického útoku v Manchestri, v hale počas koncertu speváčky Ariany

15) STERN, J.: ISIL and the Goal of Organizational Survival, 2019.

POZNÁMKY

Grande. Dňa 22. mája 2017 Salman Abedi odpálil vo foyeri improvizované výbušné zariadenie – bombu, v dôsledku čoho bolo zabitých 22 ľudí, 237 bolo zranených, z toho 91 ťažko. Bomba obsahovala úlomky železa a 3 000 matíc a klinec. Vážila 36 kilogramov. Salman sa 18. mája 2017 vrátil lietadlom z Líbye do Manchestru. Pred útokom bol v hale, aby zväžil čo najlepšie umiestnenie bomby. Bratia sa hlásili k Islamskému štátu a Hašim chcel v Tripolise zabiť zvláštneho veľvyslanca OSN v Líbyi počas jeho návštevy v tomto meste. Bomba pri výbuchu v Manchestri odtrhla Salmanovi hlavu a zdeformovala jeho hornú časť tela. ¹⁶⁾

Dôležitú funkciu pri teroristických útokoch Islamského štátu v externom prostredí má sformovanie teroristických buniek v rôznych štátoch Európy, ktoré sa grupujú napríklad z migrantov pochádzajúcich zo strednej Ázie a Čechenska, ako aj z miestnych kriminálnych skupín. Je to aj prípad teroristickej bunky zloženej z tadžických migrantov, ktorí boli v kontakte s poverenými členmi Islamského štátu a Afganistanu. Bunka prostredníctvom aplikácie Telegram dostávala pokyny od šéfa, ktorý používal meno Abu Fatima. Vedenie Islamského štátu nechcelo, aby členovia tejto bunky odišli bojovať do Sýrie, ale aby zostali v Európe, ktorú označovali ako miesto diabla. Bunka zamýšľala, že po zostrojení výbušných náloží ich bude zhadzovať na vybrané ciele pomocou dronov alebo paraglaidistov. Jedným z cieľov bola aj americká vojenská základňa v Nemecku.

Ďalšou dôležitou osobou medzi Tadžikmi bol Gulmurod Chalimov, bývalý príslušník špeciálnych policajných síl, ktorý sa pridal k Islamskému štátu. V roku 2019 pôsobil v Afganistane v provincii Badachšan. Gulmurod Chalimov nahradil v Afganistane Abu Omara Šišáního, ktorý bol zabitý v roku 2016. ¹⁷⁾

Basil Hasan, žijúci v Dánsku, bol libanonského pôvodu a zradikalizoval sa. Odišiel z Dánska a spravodajskými službami bol zhodnotený ako jeden z najnebezpečnejších operatívov Islamského štátu. V roku 2010 získal titul inžiniera na Technickej univerzite v Dánsku a začal navštevovať aj pilotný kurz. Stal sa členom skupiny Sarajevo, z ktorej Bajro Ilhanovič a Senad Hasanovič odišli v roku 2013 do Sýrie. Basil Hasan získaval pomocou dronov zábery základní sýrskej armády Ain Isa. Bol vyhlásený za globálneho teroristu a pre rozvinutú sieť ISIS v Európe bol veľmi dôležitý. Cvičil adeptov ako na ozbrojené útoky využívať drony. Zomrel pravdepodobne v libanonskom meste Aرسال pri sýrskych hraniciach. Podieľal sa na príprave teroristických útokov na lietadlá. Pripravoval aj plán útoku na lietadlá na transatlantickej linke Veľká Británia – USA, ktorý dozoroval agent al-Káidy Rašíd Rauf z Pakistanu a mal podiel na prípravách útokov aj na iné lietadlá civilnej dopravy. ¹⁸⁾

Dňa 2. novembra 2020 sa v centre Viedne uskutočnil teroristický útok. Útočníkom bol Kujtim Fejzulai. Mal viaceré kontakty so stúpenkami radikálneho islamu a džihádu v Rakúsku, ako aj v iných štátoch Európskej únie. Strelbou zabil štyroch ľudí a zranil 22 osôb. Stúpenec Islamského štátu Fejzulai citlivo vnímal rozširované

16) BENEDEK, E. - SIMON, N.: The 2017 Manchester Bombing and the British-Libyan Jihadi Nexus, 2020.

17) SOLIEV, N.: State Terror Plot Against US and NATO Military Bases in Germany, 2021.

18) ALBÆK, M. M. a kol.: The Controller : How Basil Hassan Launched Islamic State Terror into the Skies, 2020.

posolstvo hovorca Islamského štátu Abu Mohameda al-Adnaniho. Abu schvaľoval a vyzýval svojich stúpcov na malé teroristické útoky v ich domovských štátoch, ktorými by trestali križiakov „dňom a nocou“, čo by bolo Európe výstrahou. Fejzulai bol vyzbrojený samopalom M-70, výrobkom srbskej továrne Zastava, pištoľou, mačetou a samovražednou vestou, v ktorej ale neboli žiadne výbušniny. Jeho rodičia, Albánci zo severného Macedónska, sa prisťahovali do Viedne v roku 1985, kde sa Fejzulai narodil. Neskôr sa návštevami mešity, v ktorej imámom bol stúpenec salafistickej interpretácie islamu, zradikalizoval. Chcel sa dostať do Sýrie a pripojiť sa k ISIS, ale na turecko-sýrskych hraniciach ho zatkla turecká polícia a bol deportovaný naspäť do Rakúska. Patril k stúpencom 62 džihádov z Rakúska, ktorí sa chceli dostať do radov ISIS v Sýrii alebo v Iraku. Počas teroristického útoku v centre Viedne Fejzulaia zastrelili príslušníci rakúskej polície.

Asi 326 rakúskych džihádov sa pripojilo k ISIS. Boli to predovšetkým ľudia čečenského pôvodu, ktorí sa so skupinou Džaiš al-Muhadžirun Wa al-Ansar a Džund al-Šam spojili do boja proti Asadovmu režimu v Sýrii. Viacerí z nich patrili medzi zahraničných bojovníkov pochádzajúcich z Balkánu.¹⁹⁾

Austrália

Protiteroristický oddiel austrálskej polície dňa 29. júla 2017 odhalil prípravu teroristického útoku na lietadlo civilnej dopravy Etihad na linke Sidney – Abu Dhabi so 400 cestujúcimi na palube. Vyšetrovanie pozadia útoku dostalo označenie operácia Silves. Vyšetrovanie viedlo k odhaleniu, že príprava bola dozorovaná operatívcami Islamského štátu v Sýrii. Príprava útoku začala v januári 2017. Austrálska polícia bola na to upozornená informáciou od zahraničnej rozviedky. Dňa 26. júla 2017 boli zatknutí štyria podozriví. Dvaja z nich, Chalid Kayal a Mahmud Kayal, boli prepomení s ISIS, ktorý ich podporoval v získavaní zručností ako zostrojiť bombu alebo aj ako využiť plyn. Obaja bratia pochádzali z mesta Tripolis v severnom Libanone. Ohľadom použitia bomby boli v kontakte s Basilom Hasanom. Druhá časť plánu počítala aj s využitím smrtiaceho plynu. Mal byť rozptýlený plyn sírovodík. Útok sa nepodaril a v decembri 2019 boli bratia Chalid a Mahmud Kayalovci odsúdení. Chalid na 40 rokov a Mahmud na 36 rokov väzenia.²⁰⁾

4 ZÁVER

Zásadný význam pre vývoj globálneho terorizmu malo vytvorenie druhého centra Islamského štátu v Iraku a Sýrii, spolu s dôsledkami občianskej vojny, počas ktorej prichádzali do oblasti pod jeho kontrolou zahraniční bojovníci – džihádisti z rôznych oblastí islamského sveta a iných regiónov. Al-Káida existovala, ale do popredia sa dostávalo riadiace centrum Islamského štátu na čele s kalifom Ibrahimom. Po jeho smrti si Islamský štát naďalej udržiaval rozhodujúci vplyv na väčšinu džihádov distických gerilovo-teroristických skupín. Po vojenskej prehre v Iraku a Sýrii nebol Islamský štát porazený, ale jeho bojovníci sa rozptýlili do rôznych regiónov sveta.

19) SAAL, J. - LIPPE, F.: The Network of the November 2020, 2021.

20) ZAMMIT, A.: Operation Silves, 2020.

POZNÁMKY

Tam našli podporu miestnych teroristických skupín, ktoré sa prihlásili k ISIS. V oblastiach svojho pôsobenia, kde je oslabená kontrola vládnych štruktúr, nízka úroveň bezpečnosti a pôsobia zločinecké skupiny, vyhlasujú vytváranie islamských emirátov.

Problémom naďalej zostáva aj radikalizácia moslimov, napríklad v Európe z radov druhej a tretej generácie prisťahovalcov, ktorí sa v prostredí, v ktorom žijú cítia ako cudzinci. Náhradu nachádzajú v členstve neformálnych skupín, ako aj v mešitách, v ktorých pôsobia kazatelia radikálnej interpretácie islamu. Pod týmto vplyvom si osvojujú presvedčenie o svojom životnom poslaní, v ktorom je potrebné robiť všetko pre obranu islamu a bojovať proti jeho nepriateľom. Okrem takejto radikalizácie mladých moslimov, pôsobí ich radikalizácia aj v prípade, že sa dostanú do väzenia. Tým sa vytvárajú podmienky pre určitú konšpiráciu a vytváranie „spiacich“ teroristických buniek v rôznych krajinách Európy. V globálnom rozmere džihádistického terorizmu dochádza aj k ozbrojenej konfrontácii skupín orientovaných na al-Káidu a na Islamský štát. Podľa niektorých odborníkov na terorizmus Afrika ako bojisko džihádistov v priebehu budúcich 20 rokov nahradí Stredný východ.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- ALBAEK, M. M a kol.: The Controller: How Basil Hassan Launched Islamic State Terror into the Skies. In: *CTC Sentinel*, roč. 13, 2020, č. 5.
- AMARASINGAM, A.: Understanding the Eastern 2019 Attacks in Sri Lanka. In: *CTC Sentinel*, roč.12, 2019, č. 5.
- BENEDEK, E. - SIMON, N.: The 2017 Manchester Bombing and the British-Libyan Jihadi Nexus. In: *CTC Sentinel*, roč. 13, 2020, č. 5.
- BONNEY, R.: *Jihad : From Quran to bin Laden*. Londýn : Palgrave Macmillan, 2004. 594 s. ISBN 978-0-230-507029.
- BRISARD, J.: *Terrorism financing : Report prepared for the President of the Security Council United Nations*. NewYork : JCB Consulting, 2002.
- DANCEL, R.: Philippines Security Forces Kill Two Top Terrorists, Including ISIS Chief in Southeast Asia. In: *The Straits Times*, 16. október 2017.
- GARDNER, D.: *Risk : The Science and Politics of Fear*. Londýn : Virgin Books, 2008. ISBN 9780753515532.
- GLUCKSMANN, A.: *Dostojevskij na Manhattane*. Bratislava : Agora, 2003. 247 s. ISBN 80-968586-5-9.
- HAIDER, S.: The Pulwama Suicide Bombing and Youth Radicalization in India – Administered Kashmir. In: *Terrorism Monitor*, roč. 19, 2021, č. 8.
- KAKAR, S.: Svet je na ceste ku krvavému zdraviu. In: *SME*, 27. augusta 2005. ISSN 1335-440X.
- KROPÁČEK, L.: *Islámský fundamentalismus*. Praha : Vyšehrad, 1996. 263 s. ISBN 80-7021-168-7.
- LISTER, T.: Jihadi Insurgency in Mozambique Grows in Sophistication and Reach. In: *CTC Sentinel*, roč. 13, 2020, č. 10.

MILLBANK, D. I.: *Research study : International and Transnational Terrorism : Diagnosis and Prognosis*. Washington D. C. : CIA, 1976. 53 s.

PANAH, M.: *The Islamic Republic and the World : Global Dimension of the Iranian Revolution*. Londýn : Pluto Press, 2007. 224 s. ISBN 9780745326221.

SAAL, J. - LIPPE, F.: The Network of the November 2020. Vienna Attacker and the Jihadi Threat to Austria. In: *CTC Sentinel*, roč. 14, 2021, č. 2.

SCHULZE, K.: Surabaya Bombings and the Evolution of the Jihadi Threat in Indonesia. In: *CTC Sentinel*, roč.11, 2018, č. 6.

SOLIEV, N.: State Terror Plot Against US and NATO Military Bases in Germany: The Tajik Connection. In: *CTC Sentinel*, roč. 14, 2021, č. 1.

STERN, J.: ISIL and the Goal of Organizational Survival. In: MATFESS, H. - MIKLAUCIC, M. (eds.): *Beyond Convergence : World Without Order*. Washington D. C. : Center for Complex Operations, 2016, s. 195-211.

WARNER, J. a kol.: The Evolution of the Islamic State Threat in Africa. In: *CTC Sentinel*, roč.13, 2020, č. 11.

ZAMMIT, A.: Operation Silves : Inside 2017 Islamic State Sydney Plane Plot. In: *CTC Sentinel*, roč. 13, 2020, č. 4.

TÉMY NA VEDENIE ZÁVEREČNEJ DISKUSIE

1. Ako vnímajú džihádisti rozdiel medzi obetovaním života pre splnenie cieľa útoku a samovraždou ako riešením osobných problémov?
2. K čomu vedie vytvorenie dvoch centier globálneho terorizmu?
3. Prečo je pre plánovanie externých operácií ISIS dôležité odporučiť niektorým zahraničným bojovníkom ISIS, aby zostali v Európe a vytvárali tak sieť spiacich teroristických buniek?
4. V čom je pre ISIS dôležité spojenie so zahraničnými bojovníkmi s vysokou úrovňou technického vzdelania?
5. Prečo nebol Islamský štát aj napriek neúspechom v bojových operáciách úplne porazený a zachoval si kontrolu určitých oblastí v Sýrii a Iraku a presunul ťažisko svojich aktivít do subsaharskej Afriky? Prečo niektorí experti na terorizmus tvrdia, že sa Afrika v nasledujúcich 20-tich rokoch stane hlavným bojiskom džihádistického teroru a nahradí tak Stredný východ?